

וקמו כל נדריה וכל אשר אשר אסרה על נפשה יקום.

ואם הפר יפר אותם אישה ביום שמעו, כל מוצא שפתיה לנדריה ולא יסיר נפשה לא יקום. אישה הפרם, וה' יסלח לה.

כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש, אישה יקימנו, ואישה יפרנו".

פסוקים אלו אמורים לגבי אשה נשואה או מאורסת [שנתקדשה ועדיין לא נישאה], שנדרה נדרי עינוי נפש או נדרים שענינם הוא דברים שבינה לבין הבעל, שיכול הבעל להפר נדריה ביום שמעו.

ואם שתק ביום שמעו, או שקיים בפירוש את נדרה, הרי הנדר מקיים, ושוב אין אפשרות בידי הבעל להפר את הנדר.

הבעל מפר לבדו את נדרי אשתו הנשואה לו. אבל הארוס אינו יכול להפר לבדו את נדרי ארוסתו.

אלא, אם ארוסתו היא נערה, שהיא עדיין ברשות אביה לענין הפרת נדרים עד הנישואין, אז יכול הארוס להפר את הנדר בשותפות עם האב, שגם הוא צריך להפר את נדרה.

אך אין אפשרות לאב לבדו להפר את הארוס

לחוד להפר את הנדר, כי היא זקוקה להפרת שניהם יחד.

מתניתין:

נערה המאורסה שנדרה נדר —

אביה ובעלה מפירין נדריה בשותפות, ואין האחד יכול להפר בלא השני.

הפר האב ולא הפר הבעל, או הפר הבעל ולא הפר האב, אינו מופר הנדר, עד שיפרו שניהם.

ואין צריך לומר, שאם קיים אחד מהן את הנדר, שלא תועיל הפרת השני, משום שצריך ששניהם יפרו את נדרה כאחד.

גמרא:

והוינן בה: מדוע הוצרך התנא לשנות בסוף המשנה שאם הפר האב לבד או הבעל לבד, אין הנדר מופר?

והלא היינו רישא [זה שנה כבר התנא ברישא], שאביה ובעלה מפירין נדריה. ומובן מאליו שלא תועיל הפרת האב או הבעל לחוד.

הוא להפר את כל נדריה. אבל זכות הבעל היא משום שאשה הנודרת, על דעת בעלה היא נודרת, ומשום כך אמרה תורה שיכול הבעל להפר את נדרה כאשר אין דעתו מסכמת עם הנדר. ולכן זכות הבעל להפר היא רק בנדרי עינוי נפש או נדרים שבינו לבינה, מאחר ורק בנדרי אלו נודרת האשה על דעתו. [עפ"י בד

ובירושלמי, על כרחך ששיטת הבבלי חלוקה בזה על הירושלמי.

ויתכן להסביר את החילוק בין אב לבעל, לפי מה שכתב באור שמח (פי"ג מהל' נדרים הלכה ט') ששונה זכות האב בהפרת נדרי בתו מזכות הבעל בהפרת נדרי אשתו. כי זכות האב היא משום בעלותו עליה, וכיון שהיא ברשותו יכול

מהם, וכבר שנה התנא במפורש שצריך גם את הפרת האב וגם את הפרת הארוס? (2)

ומתרצינן: **צריכא למיתני**, צריך התנא במשנה לשנות דין זה, **כי איצטריך ליה**, הוצרך לכך כדי לחדש אופן נוסף:

כגון, שהפר אחד מהן [או האב או הבעל] את הנדר. וקיים אחד [והשני קיים] את הנדר. ואחר כך חזר המקיים ונשאל אצל חכם על הקמתו.

[ויכולים להשאל על ההיקם כמו שיכולים להשאל על הנדר, והחכם יכול לעקור את ההיקם, כדי שיוכל המקיים לחזור ולהפר].

ולכן, אם היה התנא אומר רק את הדין שהפרת האחד אינה מועילה ללא הפרת השני, ולא היה אומר את הדין שאם אחד מקיים שוב לא יתכן להפר —

מהו דתימא, היה אפשר לומר, שבאופן זה, שנשאל השני על הקמתו, יכול הוא עתה לחזור ולהפר לה, משום שמאי דאוקי הא עקרייה, שהרי עקר את קיומו של הנדר בכך

ומשנינן: אם היה שונה התנא רק את הרישא,

מהו דתימא — היה אפשר לומר, שכוונת המשנה במה שכתוב "אביה ובעלה", היינו **או אביה או בעלה**, קתני, ואין צורך ששניהם יפרו.

קא משמע לן שרק שניהם יחד יכולים להפר את הנדר, והפרת האחד ללא הפרת השני אינה מועילה כלום, והנדר אינו מופר.

עוד שנינו במשנה: **ואין צריך לומר שקיים אחד מהן**.

ומקשינן: **למה לי למיתנא**, מדוע היה צריך התנא לכתוב דין זה?

הרי **השתא, יש לומר**, עתה, אחר שאמר כבר התנא שצריך הפרת שניהם, ואם הפר זה **בלא זה אין ההפרה מועילה ולא כלום**.

אם כן, זה שאמר התנא בהמשך "ואין צריך לומר קיים אחד מהן" — **למה לי?** הלא ודאי הוא שלא תועיל הפרת האחד אם קיים השני, כיון שיש כאן רק הפרה של אחד

[קודש]

ואם נאמר שמהות קיום הנדר היא ביטול זכות ההפרה שלו, והקיום אינו עדיף משתיקה בלי הפרה ביום שמיעת הנדר, שבטלה בכך זכות ההפרה שלו, ודאי שאין חידוש בכך שאין צורך בשותפות להקמת הנדר, כי כל אחד יכול לבטל לעצמו את זכותו להפר.

אמנם, ישנן ראיות מכמה סוגיות להלן (נביאם במקומם), שאין הקיום רק ביטול זכות ההפרה, אלא הוא חיווק הנדר, שעל ידי הקיום הופך הנדר להיות נדר חזק יותר. ואם כן, יש כאן חידוש במשנה שמועיל קיומו של אחד לבד, ואין צורך ששניהם יקיימו את הנדר.

ובש"ך (יו"ד רל"ד ס"ק ד') כתב, שאף באב טעם ההפרה הוא משום שהבת נודרת על דעת אביה, ולדבריו לא יתכן לומר את ההסבר הזה.

2. דברי הגמרא צריכים ביאור, הרי יש במשנה חידוש גדול בכך שמועיל קיומו של אחד מהשניים להחשב קיום, כי מנגד, בהפרת נדרים, אין הנדר מופר אלא אם הפירו שניהם. ולכן היה מקום לומר שאף קיום של אחד מהם לא יועיל עד שיקיימו שניהם. ואם כן יש חידוש גדול במשנה שאין צורך בשותפות לקיום, כדי שיחול הקיום. [רש"ש]

פסוק זה בא ללמד שארוס יכול להפר נדרי ארוסתו [וכפי שיבואר להלן, שלגבי הפרת הבעל לנדרי אשתו הנשואה, יש פסוק אחר].

וכיון שנערה המאורסה עדיין לא יצאה מרשות אביה לגמרי, כל זמן שלא נישאת, מלמד הכתוב שבנערה מאורסה מצטרפות הפרות הבעל והאב, כיון שהיא נמצאת ברשות שניהם, כל אחד במקצת.

מכאן נלמד לנערה המאורסה, שאביה ובעלה מפירין נדריה.

ותמזהה הגמרא: **ואימא האי קרא**, אולי נאמר שפסוק זה — באשה נשואה כתיב ולא בארוסה! ואין ללמוד מפסוק זה שיש לארוס זכות להפר נדרי ארוסתו.

ומתרצינן: **אי משום נשואה** — קרא אחרינא כתיב [הרי לגבי הפרת נדריה של אשה נשואה, יש פסוק אחר] —

"ואם בית אשה נדרה!"

שנשאל לחכם. ומעתה, שוב יכול הוא להפר, ולהצטרף להפרה הקודמת של הראשון.

קא משמע לן התנא במשנה, שהיות וקיים לה את הנדר, הרי על אף שנעקר הקיום, כשנשאל עליו לחכם, לא יכול המקיים לחזור ולהצטרף להפרת הראשון הקודמת,⁽³⁾ משום דדוקא אם מפירין שניהם כבת אחת, מצטרפת הפרתם לבטל את הנדר.

אבל אם בין הפרת הראשון להפרת השני היה דבר שמבטל את ההפרה, כגון קיום הנדר על ידי אחד מהם,⁽⁴⁾ שוב אין ההפרות מצטרפות, ואין הנדר מופר.

שנינו במשנה:

נערה המאורסה, אביה ובעלה מפירין נדריה:

והוינן בה: **מנלן**, מנין לנו מן התורה דין זה של שותפות בין האב לארוס בהפרת נדריים?

אמר רבה: אמר קרא "ואם היו תהיה לאיש, ונדריה עליה."

ובשו"ע סי' רל"ד סעיף ו' כתב: "ואם קיים האחד, אפילו חזר ונשאל על ההקמה, אינו יכול להפר עם השני". ומדבריו משמע שגם אם לא היתה הפרה כלל קודם הקיום אין אפשרות להפר לאחר שנעשה קיום.

ותמהו האחרונים על דברי השו"ע. שהרי באופן זה, שלא היתה הפרה קודם הקיום, אף הרמב"ם מודה שאפשר להפר לאחר שנעקר הקיום! וצ"ע.

4. שואל הרשב"א: מדוע אין ההפרות מצטרפות? הלא התרת חכם עוקרת מלמפרע את הקיום. ונחשב הדבר כאילו לא היה קיום מעולם

3. שיטת הר"ן והרמב"ן היא, שאחרי שנעקר הקיום יכולים האב והבעל להפר ביחד את הנדר. ומה שאומרת הגמרא שלא מועילה הפרתו, היינו רק שאין צירוף עם ההפרה הקודמת, כיון שבין ההפרות היה דבר שמבטל את ההפרה, וצריך שיפרו שניהם מחדש.

אבל הרמב"ם והרא"ש חולקים, וסוברים כי מי שהיפר לפני הקיום אינו יכול לחזור ולהפר אחרי שנעקר הקיום.

וטעמם הוא, שההפרה של הראשון, שנעשתה לפני הקיום של השני, לא בטלה. ולכן אי אפשר לראשון לחזור ולהפר פעם שניה, ולהצטרף להפרתו של השני, כיון שאין הפרה אחר הפרה.

ובהכרח, שהפסוק "ואם היו תהיה לאיש" אמור לגבי ארוסה.

אך עדיין מקשה הגמרא:

ואימא, תרוויהו בנשואה [ואולי נאמר ששני הפסוקים אמורים לגבי אשה נשואה], ואין לנו מקור מהפסוק שארוס יכול להפר נדרי ארוסתו?

וכי תימא, שמא תאמר, תרי קראי בנשואה — למה לי? מדוע יש צורך בשני פסוקים לנשואה.

יש לומר, שהפסוק "ואם בית אשה נדרה", נכתב **למימר, שאין הבעל מיפר בנדרים קודמין**, שנדרה אשתו קודם הנישואין.

וכמשמעות הפסוק, שדוקא אם בבית אישה נדרה יכול בעלה להפר אותם. אבל נדרים שנדרה קודם הנישואין אינו יכול להפר.

וחוזרת הקושיא, מכיון שאפשר לומר ששני הפסוקים אמורים לגבי נשואה, ואין בהם פסוק מיותר, מנין לנו שאף הארוס מפר נדרי ארוסתו?

ב-10 ומתצינן: אין לומר שהפסוק "ואם בית אשה נדרה", בא לומר שאין הבעל מיפר

בנדרים קודמים, כי דבר זה, אין צורך ללמדו מייתור הפסוק.

וכי לאו, ממילא שמעת מינה:

הלא ממשמעות הפסוק ואם "בית אישה" נדרה, יש ללמוד שזכות הבעל להפר אינו אלא בנדרים שנדרה בהיותה בביתו. ונמצא שפסוק זה מלמד שהבעל מפר נדרי אשתו מהנישואין, וגם משמע ממנו שאין הבעל מפר את נדרי אשתו שלפני הנישואין.

ואם כן, בהכרח, שהפסוק השני "ואם היו תהיה לאיש", אמור לגבי ארוסה.

ואיבעית אימא, עוד אפשר לתרץ, שהפסוק "ואם היו תהיה לאיש", בהכרח אינו יכול להיות אמור בנשואה אלא בארוסה דוקא. משום דלשון "הויה" — **קידושין משמע**, ולא נישואין.⁽⁵⁾

אך עדיין יש להקשות:

מנין שצריכים האב והבעל להפר יחד את הנדר?

אימא, אב לחודיה מיפר, ואין האב זקוק לצירוף הפרת הארוס. אלא רק הארוס זקוק להפרת האב.⁽⁶⁾

ומועילה. ועיין בחידושי הגרש"ש.

5. כי אם הפסוק היה אמור בנשואה, היה צריך להיות כתוב לשון לקיחה או נישואין ולא לשון הויה. פירוש הרא"ש

6. זהו לפי פירוש הר"ן, שסברת הגמרא היא שהפרת האב היא העיקר, משום שלא יצאה מרשותו, ואילו הפרת הארוס אינה אלא בצירוף

כלל, ואם כן, אפשר לצרף את ההפרות? ומתרץ הר"ן, אע"פ שעקירת הקיום על ידי החכם מחשיבה את הקיום כמי שלא היה אף פעם, בכל זאת, בשעה שהפר הראשון, היתה זו הפרה קלושה, ואינה נחשבת הפרה כלל כיון שלא היתה ראויה להצטרף עקב קיומו של השני. ולכן, גם שמתברר מלמפרע על ידי העקירה שלא היה כאן קיום, אין הפרה זו חוזרת